

України використовуються не об'єктивні стандарти доказування, а суб'єктивний критерій «внутрішнього переконання», який залишає відкритим питання, як суд повинен вирішити питання факту в разі, коли докази, подані сторонами не є абсолютно переконливими.

Список використаної літератури:

1. Андронов І. В. Категорія «істина» та обґрунтованість судового рішення в цивільному процесі. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки, 2017. № 4. С. 34-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2017_4_6.
2. Карапетов А. Г. Стандарты доказывания: аналитическое и эмпирическое исследование. Вестник экономического правосудия Российской Федерации, 2019, Прил. № 5.
3. Judgments – In Re B (Children) (FC) On Wednesday 11 June 2008 [2008] UKHL 35 on appeal from: [2008] EWCA Civ 282. URL: publications.parliament.uk/pa/ld200708/ldjudgmt/jd080611/child-1.htm.

Ключові слова: стандарт доказування, тягар доказування, баланс ймовірностей.
Ключевые слова: стандарт доказывания, бремя доказывания, баланс вероятностей.
Key words: standard of proof, burden of proof, balance of probabilities.

ФАКАС ЛЛОНА БОРИСИВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Чернівецького юридичного інституту, кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДДІВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Сучасне цивільне судочинство і судове правозастосування мають відповідати Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року і забезпечувати незалежність судових органів.

Наявність численних порушень принципу незалежності суддів, свідчить про те, що незалежність судової системи України загалом та цивільного судочинства, зокрема, залишаються в зоні ризику.

Незалежність суддів при здійсненні правосуддя та заборона впливу на них у будь-який спосіб передбачені та гарантуються Конституцією України й законами України «Про судоустрій і статус суддів», «Про Вищу раду правосуддя», «Про забезпечення права на справедливий суд», «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», «Про очищення влади». Європейські стандарти незалежного суду визначені в Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів, Європейській хартії про статус суддів, Великій хартії суддів, документах Консультативної ради європейсь-

ких суддів та Венеціанської комісії, а також у рішеннях Європейського суду з прав людини [1].

Вищенаведене свідчить, що принцип незалежності суддів є міжнародним та європейським стандартом, базовим конституційним, а також міжгалузевим принципом. І хоча принцип незалежності суддів не знайшов свого прямого закріплення в Цивільному процесуальному кодексі України (в редакції від 03 жовтня 2017 р.), однак він є складовим елементом принципу «верховенства права», що зазначений у ст. 10 цього кодексу [2].

Як зазначає Н.М.Шульгач, незалежність суддів легітимна лише в процесі здійснення процесуальної діяльності судді. Поняття «незалежність» з огляду на окреслення складових статусу суддів законодавець використовує лише під час характеристики повноважень судді в процесі здійснення судочинства, тобто коли йдеться про процесуальний аспект суддівської діяльності. Поза межами суду, судового розгляду справи принцип незалежності судді не діє [3, с. 227].

Достатньо проблемним виступає питання, що стосується забезпечення повноцінної незалежності судової влади у форматі, що існує в більшості держав Європи [4, с. 71]. Аналіз Щорічної доповіді за 2019 рік «Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні» дозволяє зробити висновок, що невпинно зростає. З початку ведення реєстру повідомлень про втручання у діяльність суддів щодо здійснення правосуддя (жовтень 2016 р.) до нього внесено 1220 таких повідомлень. У 2016 році до реєстру було внесено 23 повідомлення, у 2017 році – 312, у 2018 році – 436, у 2019 році – 450 [5].

Найбільш поширеними ситуаціями, які розцінюються як загроза незалежності судової влади, є:

- втручання у діяльність суддів щодо здійснення правосуддя з боку правоохоронних органів;
- втручання у діяльність суддів щодо здійснення правосуддя з боку народних депутатів, депутатів місцевих рад, інших представників органів державної влади та місцевого самоврядування;
- втручання адвокатів у діяльність суддів щодо здійснення правосуддя та протиправний тиск;
- порушення порядку в судовому засіданні, зрив судових засідань, блокування судів;

Так, наприклад, у повідомленнях судді Суворовського районного суду міста Одеси, що надійшли до Вищої ради правосуддя 22 грудня 2017 року та 8 травня 2018 року, йшлося, зокрема, що розгляд трьох призначених до судового розгляду цивільних справ не відбувся через неправомірні дії невідомих осіб під керівництвом президента спортивного клубу дзюдо «Європа», які супроводжувалися 107 нецензурною лайкою та погрозами на адресу судді та інших суддів Суворовського районного суду міста Одеси. Внаслідок неправомірних дій секретар судового засідання не була допущена до зали судових засідань. Також суддя повідомив, що під час проголошення рішення у цивільній справі до зали судового засідання увірвалася група осіб

чоловічої статі та особа, яка представилася присяжним Приморсько-го районного суду міста Одеси. Вказані особи назвалися членами люстраційної комісії Одеської області та почали образливо висловлюватися на адресу судді, його помічника та секретаря судового засідання, розкидати папір у вигляді грошових купюр, наклеювати стікери, вимагати від судді припинення виконання обов'язків. У рішенні від 23 квітня 2019 року № 1267/0/15-19 про вжиття заходів щодо забезпечення незалежності суддів та авторитету правосуддя Вища рада правосуддя зазначила, що встановлені під час перевірки обставини дають підстави для висновку про можливе втручання у діяльність судді Суворовського районного суду міста Одеси, які перевіряються уповноваженими державними органами в порядку, передбаченому КПК України [5].

- висловлення погроз на адресу суддів;
- фізичний тиск на суддю або членів його родини, пошкодження майна суддів, судів;

- поширення неправдивої інформації щодо суддів тощо.

Таким чином, сьогодні в Україні простежується тенденція збільшення кількості фактів неправомірного втручання у діяльність суддів щодо здійснення правосуддя. Ці та інші факти неправомірного втручання створюють ризики для незалежності судді під час здійснення правосуддя, у тому числі і під час розгляду та вирішення цивільних справ.

Стан забезпечення незалежності суддів як в судовій системі України в цілому, так і в цивільному судочинстві, зокрема, потребує подальшого удосконалення.

Аналіз міжнародної та національної практики дотримання принципів незалежності суду допоможе виявити втручання або спроби втручання в діяльність судових органів, а також визначити напрями удосконалення цих основоположних засад.

Список використаної літератури:

1. Звіт про незалежність та неупередженість суддів у державах-членах Ради Європи за 2017 рік URL: <https://rm.coe.int/csjc-bu-2017-11e-07-02-2018-dox-uk-edited-ak/16807bee35> (дата звернення: 23. 04.2020).
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. №№ 40-41, 42, ст. 492.
3. Шульгач Н. М. Поняття та сутність принципу незалежності суддів. *Наук. зап. Львів. ун-ту бізнесу та права*. 2011. Вип. 6. С. 227-230.
4. Рачинський А.П., Огилюк А.В. Незалежність суддів як передумова функціонування самостійної й авторитетної судової влади, що відповідає європейській системі цінностей та стандартів захисту прав людини. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Серія : Державне управління. 2016. № 1. С. 66-74.
5. Про стан забезпечення незалежності суддів в Україні: щорічна доповідь за 2019 рік URL: <https://hcj.gov.ua/news/vyshcha-rada-pravosuddy-a>

zatverdyla-shchorichnu-dopovid-za-2019-rik-pro-stan-zabezpechennya (дата звернення: 23.04.2020).

Ключові слова: незалежність судової влади, незалежність суддів, принцип верховенства права, цивільне судочинство, цивільний процес, принципи цивільного судочинства.

Ключевые слова: независимость судебной власти, независимость судей, принцип верховенства права, гражданское судопроизводство, гражданский процесс, принципы гражданского судопроизводства.

Key words: the independence of the judiciary, the independence of judges, the rule of law, civil procedure, civil procedure, principles of civil justice.

ВОЛКОВА НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного процесу, кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ОЗНАК ДОСТОВІРНОСТІ ТА ДОСТАТНОСТІ ДОКАЗІВ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Інститут доказування у цивільному процесуальному праві взагалі зазнав значних змін у зв'язку з проведенням конституційної реформи та судової реформи, зокрема що стосується і ознак судових доказів.

Так, відповідно до Закону України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» **наряду з такими ознаками судових доказів як належність та допустимість доказів, законодавець уперше у нормах ЦПК України закріпив достовірність та достатність доказів** (ст. ст. 79, 80 ЦПК), що потребують подальшого наукового дослідження [1].

Відповідно до ч. 1 ст. 79 достовірними є докази, на підставі яких можна встановити дійсні обставини справи. Доказ визнається судом достовірним, якщо в результаті його дослідження та оцінки з'ясується, що в ньому містяться відомості, що відповідають дійсності. Відповідно до ч. 2 ст. 89 ЦПК суд оцінює достовірність кожного доказу окремо та в їх сукупності. Отже, достовірність доказів, так як і належність та допустимість доказів є розумовою діяльністю суду, яка здійснюється за його внутрішнім переконанням у результаті дослідження та оцінки.

Поняття «достовірність» у тлумачному словнику з української мови визначається як «те, що не викликає сумнівів, цілком вірне, точне» [2, с. 829].

Звертаючи увагу на тлумачення даного терміну, вбачається, що достовірним доказом, буде той доказ, який характеризується точністю та не викликає сумнівів щодо визначення наявності або відсутності фактів (обставин), що входять до предмету доказування.